

HUMANITIES INSTITUTE
Aslıhan Doğan Topçu, PhD
Soner Erdönmez, MA

Filler ve Çimen (2000)

Derviş Zaim (1964-)

GENEL BAKIŞ

Yönetmen Derviş Zaim, filmlerinde oluşturmuş olduğu anlatı yapısı, iktidar–birey ilişkisi hakkında kurduğu eleştirel perspektif, toplumsal ve siyasal şiddeti gündelik hayatın içinden hikayeler ile anlatma şekli ile Türk sineması için önemli ve ayrı bir yere sahiptir. Yönetmen ilk uzun metraj filmi Tabutta Rövaşata (1996) ile, modern kent yaşamından dışlanan bireylere odaklanan, marjinalleştirilmiş karakterlerin hikâyelerini merkezine alan bir sinemasal çizgi yaratmıştır. Filler ve Çimen (2000) de tam olarak bu çizginin içinde; iktidar blokları, devlet, istihbarat ve mafya arasındaki kirli ilişkiler, basın, terör ve uyuşturucu ekonomisi ekseninde konumlanmış olan, politik bağlamı çok güçlü ve katmanlı bir anlatı yapısına sahip bir film olarak öne çıkar. Zaim’in sineması bu filmde hem tematik hem de biçimsel olarak karma bir yapı sergiler. Bir noktada klasik anlatı kalıplarını kullanan polisiye/gangster estetiğine ve ikonografilerine yaslanırken, diğer bir noktada alegorik düzeyde, “filler ve çimen” metaforu ile eleştirel bir politik anlatı ve toplumsal bellek alanı oluşturur. Yönetmen filmlerinde genellikle merkez–çevre, iktidar–madun, devlet–halk ikilikleri ve gerilimleri arasında bağlantı kurar. Filler ve Çimen filmi de tam olarak bu gerilimi yaratarak karakter, olay ve mekanlar üzerinden çok katmanlı bir anlatı inşa eder.

Film Filler ve Çimen filmi, 1990 sonrası Türkiye’sinin devlet, istihbarat, mafya, uyuşturucu ve terör ilişkileriyle kurulmuş olan karanlık dünyasını sinemaya taşıyan bir yapım olarak dikkat çekmektedir. Filmin anlatısı, Devlet Bakanı Aziz Bebek, istihbaratın başındaki Egemen Terzi, kiralık katil/tetikçi Camoka, yeraltı dünyasının önemli adamı Sabit, militan Baran, kumarhane/otel sahibi Ali Kansız ve oğlu Devrim karakterleri ile oluşan sermaye ve politik çevreler ve bu güç ağlarının tam ortasında sıkışmış bir genç kadın olan maraton koşucusu Havva’nın hikâyeleri etrafında kurulur. Havva’nın savaş gazisi kardeşi İldem’in tedavisi için para bulma hikayesi, bir yandan sistemin görünürde “masum” görünen yüzü olan spor, yardım kampanyaları ve seçim yatırımlarıyla kesişir ancak bir diğer yandan devlet içindeki çatışmalar, şantaj görüntüleri, faili meçhul cinayetler ve medyada yapılan manipülasyonlarla iç içe geçer. Sistemin bu görünen ve görünmeyen yüzleri çeşitli çatışmaları yaratır. Film, gösterime girdiği dönemde Türkiye’nin politik sistemi ile kurduğu yakın ilişki ve sert politik eleştirisi sebebiyle tartışma yaratmış ve yönetmenin politik sinema anlayışının önemli filmlerinden biri olarak anılmıştır.

Arka Plan Filler ve Çimen, belirli bir dönemi yeniden inşa etmekten çok, 1990 sonrası Türkiye’sinde yaşanan derin devlet tartışmalarını, kirli politik çevreleri, uyuşturucu ticaretini, tartışmalı bürokrasiyi, istihbarat ve mafya ilişkilerini ele alan çok katmanlı bir politik arka plan yaratır. Film, bir aygıt olarak devleti bir bütün olarak ele almak yerine, kendi içinde çatışan, birbirini alt etmeye çalışan farklı iktidar odaklarından oluşan bir ağ şeklinde sunar. Bu sistemin ortasında ise, “filler oynaşırken ezilen çimenler” olarak Havva, kardeşi İldem, işsiz gençler, yoksul mahalleler gibi sıradan insanlar yer alır. Hatta bunların yanında sisteme tetikçilik yapan ama daha sonra harcanan insanlar da bir nevi “çimen”dir. Bu yönüyle filmin yapısı iktidar ilişkilerini çıplaklaştırma ve bu ilişkilerin ortasında bedel ödeyen insanları, özellikle de kadın ve genç erkekleri görünür kılma amacındadır. Havva’nın maraton atleti kimliği, bu kirli sistemin tam ortasında hayatta kalma ve çıkış arama arzularını sembolik olarak temsil eder. Filmin anlatısı boyunca hikayedeki sistemin ağı o kadar geniştir ve karanlıktır ki bireysel hız ve çabanın tek başına kurtuluş için yeterli olmadığı acı bir şekilde açığa çıkar.

Sinemasal Anlatım Film, klasik anlamda polisiye, politik dram ve suç filmi türlerini bir araya getiren bir anlatıya sahiptir. Cinsellikle ilgili görüntüler içeren şantaj kasetleriyle başlayan film, yatta geçen pazarlıklar, uyuşturucu depoları, otel ve kumarhane, istihbarat binası, telefonla gizli ihbarlar, bombalı saldırı sekansları, polisler, silahlar ve politik figürler gibi unsurlarla tür sinemasının kodlarını çağrıştıran bir görsel yapı kurar. Bu görsel yapıya rağmen Zaim, bu kodları ve ikonografileri yalnızca tür kalıpları içinde değerlendirmez; özellikle televizyon haber görüntülerini, Cumhuriyet Bayramı kutlamalarını ve İstanbul maratonunu film içine tekrar tekrar yerleştirerek, anlatının merkezine bir medya-gözetim katmanı ekler. Böylece seyirci filmde hem anlatının içindeki karakterleri ve onların hikayelerini hem de onları çerçeveleyen, kuşatan, anlamlandıran ve manipüle eden medya dilini aynı anda görür.

Sinemasal bağlamda film, kamera hareketleri ile karakterlerle hareket eden, onlarla mesafe koymayan bir yapıdadır. Bu durum gerçeklik hissini arttırırken, özellikle bazı sahnelerle daha simgesel ve şiirsel bir

estetiğe de kayabilmektedir. Örneğin Havva'nın ebru yaptığı, karların üzerinde motifler işlemesi, deniz ile ebru arasında kurulan ilişki, trenin sembolik kullanımı, türbe görüntüleri bunlara örnek olarak verilebilir. Işık ve renk kullanımı yeraltı dünyasını ve karanlık devlet atmosferini yansıtmak adına kasveti ve dokunulmaz bürokratların da etkisiyle gerilimli bir steril ortamı ön plana çıkarmaktadır. Tüm bu türsel ve sinematik unsurlarla Derviş Zaim, klasik anlatı yapısını kırmadan, küçük çözümler ve değişimlerle politik ve etik düzlemde eleştirel bir estetik sunar.

Filler ve Çimen filmi, istihbarat içindeki güç ve iktidar savaşları ve kirli ilişkiler bağlamında bir politik gerilim; çok sayıda suikast, ihbar, bombalı saldırı, uyuşturucu pazarlığı ve ticareti içermesi açısından bir suç/polisiye filmi; Havva'nın yaşam koşulları, maraton/atletizm imgeleri Devrim'le ve kardeşi İldem'le kurduğu ilişki sebebiyle bir melodram anlatısı olarak türsel düzeyde ele almak mümkündür. Ancak film iktidar-şiddet ilişkisini hem iktidar sahipleri hem de madun karakterler ile ele alarak katmanlı bir anlatı kurar.

KARAKTERLER

Havva: 20'li yaşlarda genç bir kadın, maraton koşucusu, yoksul.

Camoka: Orta yaşlı, Bakan Aziz Bebek'e çalışan bir tetikçi.

Aziz Bebek: Karanlık işler çeviren bir devlet bakanı.

Sabit: Devletin karanlık üyeleriyle iş birliği içinde olan bir mafya.

Egemen Terzi: İstihbarat başkanı.

İldem: Engelli ve hasta bir genç gazi, Havva'nın kardeşi.

Ali Kansız: Otel/kumarhane sahibi.

Devrim Kansız: Otel sahibi Ali Kansız'ın genç oğlu.

Savaş: Sabit'in adamı, tetikçi.

Baran: Orta yaşlı, örgüt bağlantılı bir militan

Şeref: Orta yaşlı, Ali Kansız'ın adamı, Devrim ile duygusal bir bağı var.

ÖYKÜ

Filler ve Çimen filmi İstanbul'da oteller, depolar, istihbarat binaları, bakanlık ve banliyö mahalleleri etrafında geçen karanlık bir hikâyeyi anlatır. Genç bir maraton atleti olan Havva, hasta kardeşi savaş gazisi İldem'e bakmakta ve geçimini gündelik ve geçici işlerle sağlamaya çalışmaktadır. Yaşamının bir bölümünü İstanbul manzarası eşliğinde koşarak geçirir, diğer bir bölümünü ise kardeşinin ve kendisinin yaşamını sürdürmesi için çabalayarak. Hayatının bu sıradan ve monoton akışı, bir gün yemek almak için gittiği otelde, Sabit'in adamı Savaş tarafından işlenen bir cinayete tanık olmasıyla bozulur. Otel sahibi Ali Kansız'ın öldürülüşüne şahit olan Havva, korku içinde oradan kaçır fakat ardından polise gizlice ihbarda bulunur.

Aynı zamanda ülkenin farklı köşelerinde devlet içindeki güç savaşı giderek karmaşık bir hale gelir. Hikâyenin başlangıcında Devlet Bakanı Aziz Bebek'e ait gizli cinsel birliktelik görüntüleriyle şantaj ve tehdit mekanizması ortaya koyulur. Bu gizli kayıtlar, bakanın şantaja uğramasına, hemen ardından da şantajı yapan adamın öldürülerek arabasına uyuşturucu yerleştirilmesine yol açar. Bu cinayet, istihbaratın başındaki Egemen Terzi ile bakan arasındaki çatışmanın ilk işaretidir. Kirli ilişkiler medya üzerinden kişilerin amacına hizmet etmesi adına hızlıca yayılır.

Yeraltı dünyasında da Sabit ve onun adamı olan Savaş, uyuşturucu ticareti ve kumarhane ağlarını yönetmektedir. Sabit'in rakipleriyle kurmaya çalıştığı anlaşmalar, öldürttüğü insanlar ve para trafiği, devlette içindeki siyasi aktörlerle ilişkisini düzenlemekte ve güçlendirmektedir. Bu karanlık ve karmaşık sistem içerisinde en soğuk kanlı ve tehlikeli figürlerden biri, her türlü operasyonda kullanılan ve gerektiğinde "ölmüş" gibi gösterilebilecek kadar kimliksiz hale gelecek bir tetikçi olan Camoka'dır. Bakan ve istihbarat arasındaki dengeler değiştikçe Camoka'nın rolü ve tarafı da değişir; kimi zaman kaçırılır, kimi zaman pazarlık yapar, kimi zaman bireysel hamle yapar, kimi zaman da yeni bir kimliğe kavuşturularak uluslararası operasyonlara sürülür.

Havva kardeşinin ameliyat parası için randevu alarak Bakan ile görüşmeye gider; ancak güvenlik kapılarından tek tek geçip alana ulaştıktan sonra Aziz Bebek tarafından önce "bekletilir" ve sonunda ise görüşme gerçekleşmeden yolların. Aynı sırada Sabit ve Bakan arasındaki para krizinin derinleştiği görülür. Devrim ve Şeref'in Ali Kansız'ın öldürülmesi ardından oteli koruması için tutulan militan Baran'ın bir çay bahçesinde düzenlediği bombalı saldırı ise ortalığı iyice karıştırır. Polis, örgütle ilişkili kişileri ararken Şeref'e işkence eder; Devrim ise saklanmaya çalışırken yakalanır.

Havva, sıradan ve monoton hayatı içerisinde bu karanlık dünyadan uzak olsa da kader onu giderek karanlığa itmiştir. Ali Kansız'ın oğlu Devrim'in hayatı da babasının öldürülmesinin ardından Sabit ve Baran'ın saldırılarıyla alt üst olmuştur. Babasının ölümüyle sarsılmış ve yaralanmış olan Devrim, çevresinde oluşan ve ait olmadığı şiddet ağından kurtulmaya çalışsa da her adımda daha fazla tehlikeye

sürüklenmiştir. Baran'ın öncülüğünde gerçekleşen saldırının ardından Havva ile yolları kesişen Devrim'i Havva evinde saklamış, ardından evinden pasaportunu alması için yine ondan yardım almıştır. Bu yardım her ikisinin de yakalanmasına sebep olmuştur.

Filmin son bölümünde güç dengeleri tamamen değişir. Sabit öldürülür; ardından da bakan Aziz Bebek suikasta uğrar. Egemen Terzi, tüm bu kirli süreci ustalıklı yöneten asıl kişi olarak karanlığın içinden çıkar. Camoka, Egemen Terzi'nin onu yakalamasıyla yeni bir hayatla uluslararası kaçakçılık ağlarına dahil edilir. Havva ise sonunda serbest kalır ve eve döner. Ancak kardeşi İldem ölmüştür. Filmin son bölümünde mezarının başında yalnızdır. Film, Havva'nın ebru yaparken trenin hızla geçişiyle son bulur. Filmin temel metaforu ile uyumlu olarak "filler" oynaşmış, "çimenler" ezilmiştir.

SAHNELER

Söz "Filler oynaşırken olan çimenlere olur-Anonim" yazısı ekrana hem Türkçe hem de İngilizce yansır.

Cumhuriyet Bayramı Cumhuriyet Bayramı kutlamalarından olduğu anlaşılan televizyon haber görüntüleri ekrana yansır. Kamera bir devlet büyüğü olduğu anlaşılan bir adamı çeker. Bu haber görüntüsü sonlara doğru karıncalanır, gelir gider.

Cinsellik Aynı adam iki kadınla birlikte çıplak bir şekilde oturmaktadır. Bir kadın ayna tutarken, adam ve diğer kadın birbirlerine ipe bağlı şekildedir. Kadın ipleri makasla kesmektedir. Hemen ardından ekrana "Filler ve Çimen" yazısı yansır.

Görüntüler Adamın iki kadınla cinsel yakınlık kurduğu görüntüler, birçok televizyona yansıtılmıştır. İstihbaratın başındaki Egemen Terzi ve bir adamı televizyonların karşısında, adamın görüntülerinden aldığı fotoğrafları incelemektedir. Adam bu görüntüleri bir zarfın içine koyarak oradan çıkar.

Tehdit ve Cinayet Zarfı alan adam büyük güvenlik önlemlerinin olduğu bir binaya gelir. Büyük bir masada iki kadınla birliktelik kurduğu sırada gizli görüntüleri alınan adam oturmaktadır. Daha sonra Bakan Aziz Bebek olduğu anlaşılacak olan bu adam güçlü bir duruşa sahiptir. Görüntülerden alınmış görsellerin içinde bulunduğu zarfla gelen adam içeri girer. Masanın karşısındaki sandalyeye oturarak elindeki fotoğrafları adama Bakan'a uzatır. Bakan fotoğrafları inceleyenler, adam elinde "İstifa Et" yazan beyaz bir kağıt uzatır. Hemen ardından da görüntülerin kaydının yer aldığı video kaseti adama verir. Bakan, adam gittikten sonra başka bir adamı çağırarak ona, ona şantaj yapan adamın fotoğrafını verir. Adam fotoğrafı alarak odadan ayrılır. Bu sahnenin hemen ardından şantaj yapan adamı arabasında öldürülmüş olarak görürüz. Bakan tarafından cinayeti işlemekle görevlendirilen adam, yanında başka bir adamla arabanın bagajına uyuşturucu madde koyarak oradan uzaklaşır.

İhbar Bir telefon kulübesinde, cinayeti işleyen adam, arabanın konumuna ve içindeki adama dair bir televizyon kanalına ihbarda ve açıklamada bulunur. "Otomobil milli istihbaratın. İçinde bir ceset var, istihbaratın adamı. Adı Saim Yakut, uyuşturucu işine bulaşmış biri bu. Kürt teröristlerle birlikte uyuşturucu işi yapan biri. Eroin kaçırın biri. Otomobilde onu Kürt teröristlerle yan yana gösteren fotoğraflar bulacaksınız. Devlete çalışanlarla devlete karşı olanlar beraberce uyuşturucu kaçaklığı yapmasını diye ben sizin televizyonunuzu arıyorum. Ama adam, Saim bu işi yalnız mı yaptı? Hayır! Esas patron Egemen, Egemen Terzi'den bahsettim. İstihbaratın başındaki adam. Bu adam devleti yıkmak isteyenlerle birlikte. Ben vatanını, milletini seven bir güvenlik görevlisiyim. Bugün elinize postadan bir zarf geçecek. Zarfın içinde Egemen Terzi'nin Almanya'da teröristlerle çektiği bir fotoğraf bulacaksınız. Egemen Terzi bu fotoğrafta bir kürt teröristlerle birlikte. Vatanın evlatları dağlarda teröristlerle uğraşırken, can verirken milletin düşmanlarıyla el ele, omuz omuza veriyor bu Egemen Terzi. Türk halkı bilsin bunları, söyleyeceklerim bu kadar" diyerek telefonu kapatır. Bu sözleri söylerken etrafı da sürekli kontrol eder. Adam daha sonra önünde takım elbiseli adamlarının olduğu teknesine doğru ilerler.

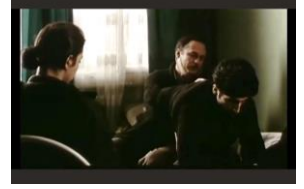

Yat Cinayeti gerçekleştiren adam Bakan Aziz Bebek'in yanındadır. Aziz Bebek, Egemen Terzi'nin söz konusu fotoğraflarını inceler. Adam "bütün dergiler benden bahsediyor" diyerek Bakan'a sitem eder ve Bakan olarak bir açıklama yapmasını ister. "Benim, uzun zamandır aranan Camoka'nın yakalandığını ve

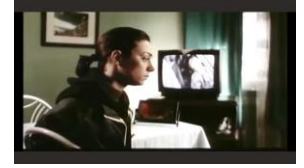
öldürüldüğünü” söyleyin diyerek, medyadaki baskıdan kurtulmak ister. Bakan “günde kaç film seyrediyorsun” diyerek bu isteğini reddeder. Yatta kalmasını, orada onu kimsenin aramayacağını söyler. Onun için hazırlanmış yeni bir kimlik ve yüklü miktarda para verir. Ayrıca kendisine bağlı yeni resmi ve gizli bir birlik kurulacağını, içinde onun da olacağını Camoka’ya söyleyerek yattan adamları eşliğinde ayrılır.

Koşu Bakan Aziz Bebek yattan ayrılırken genç bir kadın yolda koşmaktadır. Daha sonra maraton koşucusu Havva olduğunu öğreneceğimiz genç kadın koşarak evine gelir.

Hastalık Havva daireye girer, pencerenin kenarında oturarak dışarıyı izleyen erkek kardeşini sarılarak öper. Ardından kapı çalar, bir doktor gelir. Havva’nın erkek kardeşi İldem koltuk değnekleriyle doğrularak yatağa geçer. Doktor, steteskop ile genç adamın sırtından akciğerinden gelen sesleri dinler. Bu sırada açık olan televizyonda Aziz Bebek’i şantaj ile tehdit eden adamın cinayeti ile ilgili görüntüler yansır. Muayene edildikten sonra Doktor, İldem için, “hastanede kontrol edelim” diyerek evden ayrılır. Hemen ardından tekrar Egemen Terzi haberini, daha sonra ise Havva ve İldem’i birbirlerine sarılarak otururken görürüz.

İş Arama Havva bir otele gelir. Otelin mutfağında arkadaşından iki tas yemek alır ve ona iş aradığını söyler. Arkadaşı ona bir silgi fabrikasında iş bulabileceğini söyler.

Pazarlık Havva yemekleri alıp otelden çıkarken güneş gözlüklü, takım elbiseli bir adam içeri girmektedir. Adam otelin içine baktıktan sonra bir odaya “Ali Bey merhaba” diyerek girer. Bu sırada adamın adının Sabit olduğunu öğreniriz. Ali oğlu Devrim’i Sabit ile tanıştırır. Sabit, Devrim ismini duyunca “kanlı mı, kansız mı?” esprisi yapar. Hemen ardından Sabit, Ali’ye bir tavla hediye eder ve fotoğraflarının çekilmesini ister. Burada Sabit kumarhane ve oteli almak için Ali’ye teklif yapar. Şakalaşma ile geçen pazarlık sonucu Ali oteli satmadığını söyler. Sabit ise “o zaman yapacak bir şey yok abi” diyerek koltuktan kalkar.

Tren Havva yemeklerle eve girer. Kardeşi İldem ile birlikte masada yemekleri yemeye başlarlar. Aynı zamanda televizyon izlerler. Bu sırada televizyonun görüntüsü bozulur, bir gider bir gelir. Televizyonda kokoinle ilgili bir haber ve tren görüntüsü vardır. Arkadan da evlerine yakın olan tren yolundan tren sesi gelir.

Kokain Sabit bir depoya benzeyen bir alana gelir. Burada yabancı uyruklu adamlar leğenlerle çuvallara kokain doldurur. Bu sırada bir arabanın bagajından ağzı ve elleri bağlı bir kadın çıkarılır. Sabit kadına bakar, “çalmayı mı düşünüyordun” der. Daha sonra vurularak öldürülmüş olan kadının cansız bedenini yerde yatarken görürüz.

Planlar Sabit ve adamı Savaş terasta plan yaparlar. Bir çantanın içindeki paranın Bakan’a gideceğini ve her zamanki gibi Camoka’ya verileceğini söyler. Ardından Ali’nin öldürülmesi için adam bulmasını ister. Son olarak sattıkları kokainin eleştirilmesi sebebiyle kokaini bir süre piyasadan çekmesini söyler.

Kokain Ticareti Sabit’in adamı Savaş Camoka’nın kaldığı yata gelir. Bu sırada arabasının yanından deniz kenarında koşan Havva görünür. Savaş yata önünde bekleyen bir adam tarafından üstü aranır, ardından çantayı göstererek yata girer. Savaş parayı Camoka’ya teslim eder ve yattan ayrılır. Savaş’ın hemen ardından yata üç adam girer ve Camoka’ya kokain denetirler. Camoka bu kokaini deneyerek beğenir ve Türkiye’ye getirilmesi için anlaşılır.

Suç Üstlenme Savaş, Sabit’in isteği üzerine Ali Kansız’ın cinayetini üstlenmek için adam bulur. İki tane işsiz adamı ayarlayarak Ali Kansız’ı nasıl öldürdüklerini ve bu konu hakkında nasıl ifade vereceklerini anlatır ve adamlara ezberletir. İki adama Ali Kansız’ın eski patronları olduğunu, alacaklarını ödemesi için yanına gittiklerini ama onun haraç istediğini zannederek küfür ettiğini ifade etmeleri gerektiğini söyler. Adamlara Ali Kansız’ın öldürüleceği yeri de göstererek onları tekrar evlerine bırakır.

Ebru Sanatı Havva ebru sanatı üzerine eğitim verilen bir yere çalışmak için gelir. O temizlik yaparken bir kadın ebru üzerine iki kişiye eğitim verir. Eğitim bittikten sonra Havva ebru için gerekli malzemeleri dışarı çıkarır. Burada kendi de ebru yapmaya başlar. Aynı sırada Havva’yı otobüs içinde uyurken görürüz. Eş zamanlı olarak ebru görüntüleri ve Havva’nın otobüs içinde uyuduğu planlar arka arkaya ekrana yansır.

Ali Kansız'ın Öldürülmesi Havva daha önce de yemek almak için geldiği Ali Kansız'ın oteline gelir. Burada tavla oynayan Ali Kansız ile oğlu Devrim'i görür ve özellikle Devrim'e bir süre bakar. Daha sonra yemeğini alır ve otelden çıkar. Bu sırada bir taksinin yanından geçer ve taksinin içinden Sabit'in adamı Savaş elinde silahıyla çıkar. Ali ve yanında çalışan adamı vurarak oradan taksiyle uzaklaşır. Havva yaşananlar görür ve bir arabanın arkasına saklandıktan sonra o da oradan koşarak uzaklaşır.

İhbar Havva cinayetin ardından hızlıca koşarken İstanbul Avrasya Maratonu'na ilişkin bir televizyon haberi ekrana gelir. Bu sırada Havva ve kardeşi İldem masada otururlar. Havva çok düşünceli görünmektedir. Kardeşi yattıktan sonra hızlı adımlarla dışarı çıkar, bir telefon kulübesine gider. Gördüğü cinayet anı hakkında polise bilgi vererek taksinin plakasını söyler ve telefonu kapatır.

Gaziler Havva sabah İstanbul manzarasını arkasına alarak koşar. Eve döndüğünde İldem terörle mücadele sırasında yaralanmış olan gazilerle ilgili bir haberi izliyordur. O sırada Havva aynı durumda olan kardeşine üzgün bir şekilde bakar. Daha sonra Havva anteni uzun bir dal yardımıyla oynatarak televizyon görüntüsünün gitmesini sağlar. Görüntünün gitmesinin ardından birbirlerine yastık **atarak şakalaşırlar**.

Hastane Havva ve İldem bir taksi ile hastaneye gelir. Havva İldem'i tekerlekli sandalye ile odaya doğru götürür. Doktor İldem'i muayene eder. Doktor Havva'ya kardeşine erken bir müdahale gerektiğini söyler. Havva ise bunun maliyetini sorar. Doktor "yükü bir para" cevabını verir. Havva bunun üzerine düşünceli bir şekilde etrafa bakınır, kardeşinin yanına gider ve

Sabit'in Taziye Ziyareti Havva her zamanki gibi otelden elinde yemekle ayrılır. Havva çıkarken otele Sabit girer. Sabit, Ali Kansız'ın oğlu Devrim ile görüşür. Devrim babasının ölümü ile yıkılmış bir haldedir. Sabit daha önce babasına yaptığı otel teklifinin geçerli olduğunu söyleyerek Devrim'e yineler. Devrim "ileride satırım" cevabını verir. Sabit güneş gözlüğünü takarak masadan kalkar ve Devrim'e bir ihtiyacı olduğunda arayabileceğini söyler. Sabit'in odadan çıkmasının ardından Devrim silahını hazırlayarak beline takar. Onun bir şey yapacağından korkan adamlarından Şeref sırtına masada duran bir obje ile vurarak onu bayıltır. Devrim ayıldıktan sonra ona korumak için engellediğini söyler. Aralarında duygusal bir yakınlaşma yaşanır ve Şeref, Devrim'i boynundan öper. Bunlar yaşanırken Ali Kansız'ın katillerinin yakalandığı haberi gelir.

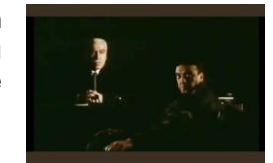

Yalancı Katiller Sabit'in adamı Savaş'ın cinayeti üstlenmeleri için tuttuğu iki adamın polisler tarafından ifadeleri alınır. Adamların tavırları polis memurunu şüphelendirir. Olay yerinde cinayeti işledikleri ana ilişkin sorulara korkarak ve çelişkili ifadeler vermeleri üzerine polis memurunun yüz ifadesi şüphelerinin arttığını gösterir. Polis sorgu odasında önlerine koydukları fotoğraflar içinden Ali Kansız'ı göstermelerini ister. Bu fotoğraflardan polis memurunun babasını seçer. Bunun üzerine polis adama onun babası olduğunu söyleyerek tokat atar. Polis memuru adamların kaldığı türbedeki mekanı incelemeye gider, ardından kaldıkları yerle ilgili adamlara tekrar sorular sorar. İşkence ile konuşurmaya çalışır.

Camoka'nın Benzeri Polis Memuru türbeye tekrar giderek inceleme yapar. Telefon ile İstihbaratı arayarak kendini tanıtır ve Egemen Terzi ile görüşmek istediğini belirtir. Komiser Mustafa, Egemen Terzi'ye "sizin için çalışmak istiyorum, gönüllü olarak" diyerek elinde onu ilgilendiren, Bakan Aziz Bebek'in adamı Camoka ile ilgili bilgiler olduğunu söyler.

Bakan Terzi ve Komiser Mustafa'nın Görüşmesi Komiser Mustafa, Egemen Terzi'nin makam odasına gider. Elinde Camoka'ya çok benzeyen bir adam olduğunu söyler. Bu adamın sur dibinde yaşayan bir teyp hırsız bir Kürt olduğunu ve işlemediği bir cinayeti üstlendiğini belirtir. Egemen Terzi bundan başka birinin haberi olup olmadığını sorar. Komiser Mustafa kimsenin haberi olmadığını söyler.

Karakol Ziyareti ve Cinayet Egemen Terzi, Komiser Mustafa ile görüşmesinden sonra iki adamın gözaltında olduğu karakola gider ve Camoka'ya benzediği söylenen adamı inceler. Ardından bu adamın arkadaşını sorar. Hücresinde kalan bu adamın yanına giderler ve kafasına bir poşet geçirip boğarak öldürürler. Bu cinayete intihar süsü vermek için kafasına bir ip geçirirler ve adamı asarlar.

Camoka'nın Pazarlıkları Sabit'in adamı Savaş Camoka'nın kaldığı yata gelir. Yatın önünde bekleyen adam ona arabada beklemesini söyler. O sırada Camoka içeride yine bir anlaşma yapmaya çalışmaktadır. Bir adamla uçak satın alma konusunda pazarlık yaparlar. Anlaşma sağlanamayınca toplantı biter ve Savaş Camoka'nın yanında gelir. Savaş, Camoka'ya bir çanta dolusu para getirir. Ardından bir iş daha olduğunu söyleyerek otel sahibi Ali Kansız'ın oğlu Devrim Kansız'ın korkutulması gerektiğini belirtir. Camoka o iş için aldığı paranın iki katını ister. Ardından başka bir toplantıya geçer ve kokain dener. Adamlara malın taşınacağı uçakların satın alındığını söyler.

Camoka'nın Savaş'a Teklifi Camoka otele giderek Şeref'i ziyaret eder. Şeref'e iyi bir fiyat karşılığında oteli ve kumarhaneyi koruyabileceğini söyler. "Paraya yakın olan mezara uzak olur" diyerek iyi para vermeleri karşılığında onlara yaşam garantisi vereceğini izah eder. Şeref'e dışarıda bekleyen Sabit'in adamlarını göstererek tehdit altında olduğu konusunda onu ikna etmeye çalışır. Camoka teklifini yapar ve ayrılır. Devrim Ali Kansız'a Sabit tarafından hediye edilen tavlının içine Ali Kansız ve Sabit ile birlikte yer aldığı fotoğrafı koyarak tavlayı çivi çakarak kapatır. O sırada Şeref hala pencereden bakar. Havva bu sırada pencereden görünecek şekilde kaldırımında yürüyerek otobüs durağında beklemeye başlar.

Silgi Fabrikası Havva otelde çalışan arkadaşının yardımıyla silgi fabrikasında işe girmiştir. Fabrikaya giderek burada çalışmaya başlar.

İldem Havva'ya Öfkelenir Akşam Havva ve İldem yemek yemektedir. Havva fabrikada işe başladığını ona söyler. İldem'in "neden haberim yok" sorusuna Havva "ani oldu" cevabını verir. Havva maaşının iyi olduğunu sölyese de İldem ona haber vermeden işe başladığı için öfkelenir.

Havva'nın Hayali Havva yatağına yatar. Yatarken daha önce otelde gördüğü Devrim ile sahilde öpüştüğünü hayal eder. Bu sırada komidininde duran ışığı sürekli kapatır ve açar.

Havva'nın Para Arayışı Havva kardeşi İldem'in operasyonu için para aramaktadır. Bunun için Spor ve Bölge Müdürlüğü'nün müdürüne giderek bu para için ricada bulunur. Müdür ise mevcut bakanın onayı olması gerektiğini söyler. Havva'nın kardeşinin Güney Doğu'da askerlik yaparken yaralandığı aklına gelince, bunun siyasilerin seçim sebebiyle ilgisini çekeceğini belirtir. Uzaktan akrabası olan Devlet Bakanı Aziz Bebek'in sekreterini randevu için arar. Havva'ya da görüşmeye gideceği zaman hakkındaki haberleri yanında götürmesini önerir.

Havva'nın Haberleri Havva evde kendisi ile ilgili yapılmış haberleri inceler. Bir maket bıçağıyla haberleri keser. İldem ise televizyonda terör ile ilgili haberleri izler.

Sahil ve Deniz Havva ve İldem hazırlanarak sahile giderler. İldem burada balonlar ile kurulan poligonda atış yapar. Havva ise kıyıya yan yatmış geminin yanından ilerleyerek denizi izler. Daha önce yapmış olduğu ebru sanatı da ekrana yansır. Bir süre denize yansıyan görüntüler ve ebru sanatı ard arda görünür.

Otele Saldırı Sabit'in adamı Savaş bir aracın içinden Ali Kansız'ın oğlu Devrim'i korkutmak için otele doğru defalarca ateş eder. Bu saldırı karşısında Devrim, Şeref'e Camoka'dan başka çarelerinin kalmadığını ifade etmeye çalışır. Şeref ise bir örgüte ihtiyaçları olduğunu ve mafyanın elinden sadece bir örgüt onları kurtarabileceğini söyler. Ali Kansız'ın ölümünün ardından "bu dünyanın ortasında sudan çıkmış balık gibi" olduklarını belirtir.

Hiçbir Hareket İstemiyoruz Şeref kirli ve dökük bir iş yerine benzeyen bir yerde bir adamın yanına gider. Bir çanta dolusu parayı adamın önüne koyarak "başka hiçbir hareket istemiyoruz, hiçbir hareket" der.

Baran Şeref'in bir çanta dolusu para ile gittiği Baran ve adamları otele gelir ve bir anda dağılırlar. Burada önce otelin karşısındaki beyaz arabada bekleyen adamları döverler. Ardından Baran, Devrim ve Şeref ile görüşür. Devrim tek isteklerinin otel ve kumarhanenin korunması olduğunu söyler. Şeref, Devrim'e "Siz orduya balık konservesi satıyordunuz öyle değil mi? ...Biz dağdayken hep konserve yemek isterdik, balık konservesi..." der. Ardından alaycı bir şekilde iki kez "savaş" kelimesini tekrarlar.

Havva'nın Bakanla Randevusu Havva Bakan ile randevu talebinin onaylandığı haberini alır ve söylenen gün ve saatte randevuya gider. Havva'nın üstü çok titiz bir şekilde aranır. Bakan o sırada toplu sünnet etkinliğindedir. Sloganı "konuş"u defalarca tekrarladığı konuşma yapar. Havva'nın geldiği adamları tarafından söylenince, "beklesin" cevabını verir. Havva arka arkaya güvenlik kontrolünden geçerken içeriye Sabit ve adamları rahat bir şekilde sırasıyla girer. O sırada bir muhabir sünnet etkinliğinin haberini yapar ve masrafların Devlet Bakanı'nın seçim kampanyası

çerçevesinde karşılandığını söyler. Ardından törende şarkıcı Teoman sahneye çıkar ve şarkı söyler. Arkada ise Bakan ve Sabit görüşür. Bakan tam bir aydır ondan para alamadığını söyler. Sabit ise parayı iki taksit halinde her zamanki gibi Camoka'ya teslim ettiğini belirtir. Bakan "Seni Camoka işe yüzleştireceğim" cevabını verir. Camoka ve adamları o sırada daha önce uçak pazarlığı yaptığı adamı ve beraberindeki adamları öldürmüştür ve pistte bu adamları taşımaktadırlar. Camoka, Bakan'a yatta olduğu yalanını söyler. Bakan ise telefon görülmesinden sonra, Sabit'e Camoka'nın onu görmeye geleceğini ve haber vereceğini söyler. Sabit hemen Savaş'ın yanına giderek paranın nerede olduğunu sorar. Savaş, Camoka'ya verdiğini söylese de ona şiddet uygularlar. Sabit, Egemen Terzi'yi arar. Egemen Terzi görüşme öncesi kayda alınması için bir adamı uyarır. Daha sonrasında telefon görüşmesine başlar. Sabit görüşmeleri gerektiğini, telefonda konuşamayacağını söyler.

Sabit ve Egemen Terzi Sabit, Aziz Bebek'e defalarca haraç verdiğini, eroiden kazandığı parayı onlara yedirdiğini söyler. Şimdi ise parayı almadıklarını iddia ettiklerini belirtir. Egemen Terzi'den onu korumasını ister. Egemen Terzi bu koruma talebini kabul eder. Camoka Aziz Bebek'in yanına gelir. Sabit'in parayı vermediğini söyler. Aziz Bebek bu sırada Sabit'i arar ve üç gün sonra yatta Camoka ile yüzleşmek üzere anlaşılır. Bakan Terzi Sabit'e bir verici takılacağını ve onları konuşturacaklarını söyler.

Havva'nın Gönderilmesi Bu sırada Havva hala Bakan'ı beklemektedir. Bakan'ın adamı Havva'nın yanında gelerek "biz sizi daha sonra arayacağız" der ve Havva'yı yollar. Havva oradan ayrılarak yemek aldığı otele geçer. O sırada içeriden Baran yanında bir kadın ile dışarı çıkar.

Bombalı Saldırı Baran yanındaki kadınla beraber bir çay bahçesine gider. İçeride askerler vardır. Bir süre kadının elini tutar ve oradan ayrılır. Kadın tuvalete gider ve bomba düzeneği kurar. O işlemi yaparken bomba zamanından önce patlar. Patlamanın ardından Komiser Mustafa'nın da aralarında olduğu polisler olay yerini inceler ve delil toplar. Toplanan deliller sonrası parmak izinden patlamayı gerçekleştirenin Sıdika Tahir isimli militan olduğu ortaya çıkar. Baran odada hazırlanır, bavula silahlar koyar. Bu arada Devrim gelir ve Baran'a saldırmaya başlar. Baran ise adamlarına seslenir ve Devrim'i döverek durdururlar. Dayak yiyen Devrim yerden kalkarak zor da olsa asansöre doğru yürür. Gelen asansörden Havva çıkar. Hemen yere eğilerek Devrim'in yüzündeki kan izlerini silmeye çalışır. Daha sonra hızlı resepsiyona doğru koşarak hemen polisi aramalarını söyler. Daha sonra Şeref hem Devrim'in durumunu görür hem de polise haber verildiğini öğrenir. Polise haber verdiği için Havva'ya sinirlenir. Hemen ardından Havva'ya "Devrim birkaç gün sende kalabilir mi?" sorusunu sorar. Birlikte arabayla otele ayrılırlar.

Devrim'in Saklanması Baran araba ile ilerlerken polis çevirir ve arabadan inmesi gerektiğini, bagajın aranacağını söylerler. Bu sırada Devrim ve Havva Havva'nın evine gider. Televizyon açıktır ve haberde Baran'ın elinde silahlı bir halde ölmüş olduğunu görür. Ardından Komiser Mustafa ve yanındaki polislerin Şeref'e işkence yaptığını görürüz. Bu işkencenin sebebi polislerin Devrim'i aramasıdır. Şeref ise konuşmaz, Devrim'i ele vermez. Devrim, Havva'ya pasaport için eve gitmesi gerektiğini söyler. Havva, Devrim'den bir fotoğrafını ister ve İldem'in pasaportu üzerine ütü yardımıyla onun fotoğrafını yapıştırmaya çalışır. Bu denemesi pasaportu ütüyle yakmasıyla başarısız olur. Ardından Devrim ile Beraber Devrim'in evine gider ve İldem'e bir saat sonra döneceğini söyler.

Havva'nın ve Devrim'in Yakalanması Havva ve Devrim otomobil ile Devrim'in evinin önüne gelirler. Havva, Devrim'in pasaportunu almak için içeri girer. Havva pasaportu alacağı sırada Devrim ve Şeref'in çok yakın olduğu fotoğrafları görür ve bunlara tek tek bakar. Bu sırada Devrim otomobilin içindeyken polisler yakalanır. Ardından da Havva'yı evde yakalarlar. İkisi de tutuklanır.

Sabit'in Ölümü Sabit, Devrim'in tutuklandığı haberini bir hamamda Savaş'tan alır. Sabit "bana bir tellak yolla, Devrim'i de unut" cevabını verir. Savaş dışarı çıktığı anda içeri giren Camoka ve adamları tarafından öldürülür. Camoka, Sabit'in bulunduğu yere giderek onu da vurarak öldürür. Sabit'in ölümü ardından cinayeti Aziz Bebek'in azmettiği haberi medyaya yansır. Sabit ölümünden önce Bakan Egemen Terzi'nin isteği ve kontrolü ile hayatından endişe ettiği ve öldürülmesi durumunda sorumlusunun Bakan Aziz Bebek olduğu ile ilgili bir video çeker. Bu video basına yansır. Aziz Bebek ise bu iddiaları reddeder.

Camoka'ya Yeni Hayat Camoka ve adamları yattan hızlı adımlarla çıkar. Dışarıda Egemen Terzi ve adamları saklanmaktadır. Otomobille ilerledikleri sırada Aziz Bebek'in adamları aracı durdurur ve Camoka'yı kaçıırır. Egemen Terzi ıssız bir yerde elleri arkadan bağlı olarak duran Camoka'ya kendisi için çalışırsa onu öldürtmeyeceğini söyler. Yanlarındaki bir CIA ajanı da onu uluslararası bir ağa sokarak kokain ticaretinde görev vereceğini söyler. Camoka'yı ölmüş gibi göstererek yeni bir kimlik verme kararı alırlar. Bunun için daha önce otel sahibi Ali Kansız'ın öldürülmesinde sahte katil olarak suçu üstlenen ve Camoka'ya benzeyen adam kullanılır. Adam kaldığı hücrede öldürülerek cansız bedeni Camoka için düzenlenen cenaze töreninde kullanılır. Egemen Terzi, Camoka'nın yaşadığını bilen Komiser Mustafa'nın da öldürülmesi emrini verir.

Havva Özgürlüğüne Kavuşur Havva serbest bırakılır. Eve gelir ve her tarafın dağıtıldığını görür. Kardeşinin askerlik fotoğrafını görür ve ağlamaya başlar. Dağılan silgileri toplar.

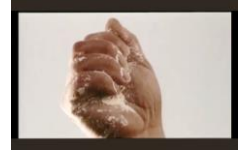
Aziz Bebek'in Öldürülmesi Camoka, Egemen Terzi'nin yanında Bakan Aziz Bebek'i arar. Sekreterle görüşür ve Camoka öldürüldü haberinin yalan olduğuyla ilgili konuşmak istediğini söyler ve görüşme talep eder. Ardından televizyon haber görüntülerinde Aziz Bebek'in vurularak öldürüldüğünü görürüz.

İldem'in Mezarı Havva evden çıkar ve silgileri bir öğretmene öğrencilere dağıtmasını rica ederek verir. Bu sırada İstanbul maratonuna dair bir haber ekrana gelir. Bir mezara gider ve bu mezarın İldem'e ait olduğunu anlarız. Mezara üzgün bir biçimde çömelir.

Komiser Mustafa'nın Sonu Komiser Mustafa kalabalık bir caddedir. Akıl sağlığını yitirmiş gibi görünür. Tanımadığı insanları rastgele arayarak kötü şeyler olacağını söyler.

Son Stadyumda bir spor etkinliği gösterilir. Ardından Camoka'yı kadınlarla partide görürüz. Parti sonrası pencereden çıkarak havalimanına gider ve uçakların yanında kokain dener. Kokaini avcunun içine alır ve döker. Dökmesiyle beraber karlarla kaplı bir manzara görürüz. Türbe de karlarla kaplıdır. Burada Havva küçük bir süs havuzuna ebru sanatı ile bazı motifler yapar. Kamera yükselir ve bir tren hızlıca geçer.

KARAKTER ÇÖZÜMLEMESİ

Havva

Havva, hikayenin merkezinde yer alan genç bir kadındır. Maraton atletidir. Onun atlet kimliği hem psikolojik hem de fiziksel olarak dirençli insan kimliğini sembolize eder. Onun bu dirençli yapısı hiç beklemediği anda karşısına çıkan karanlık dünya içinde yoksulluk, yalnızlık ve çeşitli sorumluluklarla sınanır. Yüzünde genellikle tedirgin bir ifade, çekingenlik ve konuşmalarında kısa cümleler dikkat çeker. Bu onun yaşam içerisindeki sessiz bir hayatta kalma mücadelesi verdiğini gösterir. Buna rağmen Havva ayakta durmaya devam eden, şehrin karmaşası içinde kaybolursa da tamamen yok olmayan bir kadındır. Filmin anlatısı içerisinde "çimen"lerden biri hatta en önemli örneğidir.

Sıkışmış. Havva'nın hayatı, çok büyük güç odaklarının kendi aralarındaki çatışması arasında ezilen sıradan bir insanın sıkışmışlığını gösterir. Ali Kansız'ın öldürülmesine şahit olduğu anda saklanması ve sonrasında nefes nefese kaçarak koştuğu sahne, onun istemeden karanlık sistemin çarkları arasına sıkışan biri olduğunu gösterir. Bu sıkışmışlık içinde Havva hiçbir zaman güvende değildir, ne evinde ne sokakta ne iş yerinde. O kendi isteği dışında seçilmiş bir kurbandır.

Görünmez. Havva, yaşadığı ülkedeki milyonlarca yoksul insandan biridir. Yaptığı sporla ilgili başarıları zaman zaman gazetelerde yer alsa da gerçek hayatta kimse onu duymaz, görmez ve anlamaz. Bakanlık binasında önce defalarca aranması ardından bekletilmesi, sonrasında da yollanması onun görünmezliğinin en somut hâlidir. Havva'nın görünmezliği, sistemin hiyerarşik yapısı içinde değersizleştirilen kadın emeğinin de bir temsili olarak okunabilir. Özellikle spor gibi temelde görünür bir alanın temsilcisi olsa da, gerçek yaşam böyle değildir. Bu durum medyanın da suni bir görünürlük yarattığını açığa çıkarır.

Yük Taşıyan. Havva'nın omuzlarında pek çok yük vardır. Mesleği ile ilgili başarı kazanma çabası dışında geçim derdi, kardeşi İldem'in tedavisi, evin sorumluluğu, işsizlik korkusu, kendini güvende hissetmeme hâli, cinayete tanıklık etmiş olmanın baskısı gibi pek çok yükü sırtlanmaktadır. Tüm bunlar onun üzerine çöken çok büyük bir gölge ve karanlık yaratır. Silgi fabrikasında çalışırken yüzündeki yorgunluk, hastane koridorlarında korkuyla dolaşırken endişesi ve eve döndüğünde kardeşiyle sessizce otururken bakışlarındaki bitkinlik bu yükü açıkça göstermektedir.

Kırılğan ama Dirençli. Havva'nın hem kırılğan görünmesi hem de bu kırılğanlık yanında ayakta

kalabilmesi, film boyunca onu ilgi çekici bir karakter haline getirir. Cinayeti ihbar etmesi, kardeşi için para bulma çabası, Devrim'i saklamaya çalışması onun güçlü ve korkusuz yanını ortaya çıkarır. Ancak buna rağmen her adımı korkuyla olur.

Aidiyetsiz. Havva hikayenin içinde kardeşi İldem dışında bir yere ait değilmiş gibidir. Ne çalıştığı yere, ne gezdiği sokaklara ne de yaptığı spora karşı bir aidiyeti yokmuş gibi hissettirir. Yoksulluğu ve karşılaştığı sorunlar onun bir yere ait hissetme duygusunu yok etmiştir. Şehir onun için sadece bir mecburiyetler zinciridir. Kaldı ki mekanlar da onu zaman zaman zincirler.

Devrim Kansız

Devrim, babası Ali Kansız'ın ölümünden sonra yaşamı tamamen altüst olan, çaresizlik içinde kalan genç adamdır. Zenginlik ve güç ortasında doğmuş ve büyümüş gibi görünse de babasının şiddet dolu yaşamı sebebiyle duygusal kimliği tam anlamıyla ortaya çıkamamıştır. Özellikle babasının öldürülmesiyle bir anda savunmasız bir çocuğa dönüşür. Yüzündeki çaresizlik ve üzüntü, onun karşı karşıya kaldığı durumu açıkça göstermektedir.

Çökmüş. Devrim babasının öldürülmesi ardından çökmüş bir karakterdir. Yüzündeki çaresiz bakışlar, omuzlarının düşüklüğü, ayakta durmakta zorlanması, Baran ve adamları tarafından uğradığı şiddet onun ruhsal ve bedensel çöküşünün başlangıcını gösterir. Babasının ölümü onun için sadece bir kayıp değil, yaşamını sürdürmesi için gerekli desteklerin yıkılmasıdır.

Yönsüz. Devrim'in babasının ölümü ardından ona kalan otel ve kumarhaneyi yönetme konusunda hiçbir bilgiye sahip değildir. Ne karanlık ve tehlikeli düşmanlarla baş edecek deneyimi ne de bu karanlık dünyanın kurallarıyla uyum sağlayacak karakteri vardır. Sabit'in tehditleri, Baran'ın şiddeti ve polisin baskısı arasında ne yapacağını bilemeyecek hale gelir. Şeref'in desteği ve uyarıları da onun yönünü bulmasına ve bu dünyadan kurtulmasına yeterli olmayacaktır.

Kırılgan. Devrim'in kırılganlığı özellikle Baran tarafından dövüldüğü sahnede açığa çıkar. Asansörün içinde Havva'nın onun yüzündeki kanı temizleyişi ve Devrim'in çaresizliği onun dışarıdan görülen güçlü ve zengin kimliğinin ardında zayıf, korunmaya muhtaç bir genç adam olduğunu gösterir. Havva'ya olan yakınlığı bile bu kırılganlığın bir uzantısıdır, yoksul ve çaresiz bir kadın tarafından korunmaya muhtaç hale gelmiştir.

Kaçak. Devrim'in filmdeki hikayesinin son kısmı kaçmakla ve saklanmakla geçer. Babasının geçmişinden, mafyadan ve polisten kaçır. Pasaport arayışı ve ülkeyi terk etme planı, onun aslında bulunduğu dünyaya ait olmadığını da gösterir. Ancak kaçma girişimi sonuçsuz kalır.

Camoka

Camoka, filmin en tehditkâr, karmaşık ve karanlık karakteridir. Ne geçmişine dair bir bilgi vardır ne de geleceğe dair beklentisinin ve amacının ne olduğuna dair bir bilgi. Tamamen görevlere, öldürmelere, kaçırmalara ve pazarlıklara odaklanan bir robot gibidir. Duygusuzluğu, profesyonelliği ve kimliksizliği, onun devlet ve suç örgütleri arasında gidip gelen bir aparat olduğunu gösterir. Bununla birlikte görevlerde başarılı olması sebebiyle egosu yükselir ve zaman zaman kişisel tercihleriyle de adımlar atabilmektedir.

Kimliksiz. Camoka'nın kim olduğu tam anlamıyla belli değildir. Gerçek adı, kimliği, aile ilişkileri gibi bilgiler verilmez. Filmin sonunda Egemen Terzi tarafından ölmüş gibi gösterilerek yeni kimlik verilmesi Camoka'nın sıradan insan olma niteliğini kaybettiğini gösterir. Camoka gücü elinde bulunduranların yeniden yarattığı ve biçimlendirdiği bir makineye dönüşmüştür.

Soğukkanlı. Camoka herhangi bir duygusunu göstermez. Yüzünde genellikle donuk ya da alaycı bir ifade vardır. Adam öldürdükten sonra bile yüzünde ve jestlerinde büyük bir değişiklik olmaz, pazarlıklarda oldukça soğukkanlıdır. Özellikle yatta gerçekleştirdiği pazarlıklar, uçak satın alma görüşmeleri ve infaz anları onun buz gibi soğukkanlılığını gösterir.

Kuralsız. Camoka'nın bağlı olduğu en büyük unsurlar güç ve paradır. Sabit, Aziz Bebek, Egemen Terzi gibi güç odakları ile kurduğu ilişkilerle yaşamını sürdürür. Kimin güçlü olduğuna ve ona fayda sağlayacağına göre taraf değiştirir. Hukuk, etik ve gündelik yaşama dair kurallar onun için önemsizdir. Bu kuralsızlık onu daha da tehlikeli yapar; çünkü onu durduracak değerler, ilkeler ve erdemler yoktur.

Kutsal Olmayan Bir Anti Kahraman. Devlet içindeki ve karanlık dünyanın ortasındaki belli odaklar tarafından "görev adamı" olarak değerlendirilse de gerçekleştirdiği görevler bir tür karanlık kahramanlık yaratır. Gizli operasyonlar, kirli pazarlıklar, ortadan kaldırılan düşmanlar,... Ancak söz konusu bu "kahramanlık", yalnızca karanlık dünyaya ait, suçlarla dolu kahramanlıktır.

Sabit

Sabit, yeraltı dünyasının kaba, soğuk kanlı, acımasız ve kendi kurallarını koymaya çalışan patronudur. Uyuşturucu ticaretinden otel/kumarhane sahipliğine kadar geniş bir suç ağını yönetmektedir. Zenginliği ve gücü, şiddet ile korku yaratma kabiliyetinden gelir. Filmde Sabit kimi zaman komik kimi zamansa tehditkâr bir karaktere sahiptir. Ancak büyük oranda tehlike hissi yaratan bir figürdür.

Acımasız. Sabit acımasız tavrı ile dikkat çekmektedir. Depoda bağladıkları kadını öldürmesi, Ali Kansız cinayeti, Devrim'i korkumak için otele saldırması gibi örnekler onun acımasızlığını en açık gösteren sahnelerdir. Özellikle kadını öldürdüğü anda kadının ona yalvarmasına karşılık yüzünde hiçbir duygu belirtisi olmaması, ölüm kavramının onun için yalnızca bir gereklilik olduğunu gösterir.

Görgüsüz Güç. Sabit'in Ali Kansız'a tavla hediye ederek sulu şakalar yapması, kaba bir biçimde pazarlık yürütmesi, herkesle yüksek sesle konuşması gibi durumlar Sabit'in gücü abartılı bir şekilde yaşayan bir karakter olduğunu gösterir. Gücünü kaba biçimde sergilemekten hoşlanır. Görgüsüz ve kaba tavırlarıyla karşısındakinde baskı da oluşturur.

Tekinsiz. Sabit bulunduğu her yerde bir tehlike ihtimali oluşturur. Yakınındakiler bile onun yanında rahat olamaz. Sabit'in ne zaman ne yapacağı belli değildir. Her an çıkarları doğrultusunda her şeyi yapma potansiyeli vardır. Bu tekinsizlik, onun suç dünyasındaki yerini de belirleyen bir unsurdur.

Sistemle İç İçte. Sabit yalnızca suç dünyasında kendisine yer edinmiş bir mafya değildir. Aynı zamanda devletle iç içedir. Bakanlarla ilişkiler kurar, onlara para verir, operasyonlarda rol oynar. Bu, onun klasik suçun ötesine geçen bir katmanlı güce sahip olduğunu gösterir.

Aziz Bebek

Aziz Bebek, hikayedeki devlet, mafya ve istihbarat üçgeninin politik ayağını temsil eden karakterdir. Medyanın ve halkın karşısına toplumsal konulara ilişkin konuşmalarıyla, yardım kampanyalarıyla ve toplu sünnet etkinlikleriyle gülümseyen ve neşeli bir siyasetçi olarak çıkan Aziz Bebek, perde arkasında ise şantaj, suikast ve uyuşturucu gelirleriyle beslenen karanlık bir sistemin aktörüdür. Filmin açılışında cinsel içerikli şantaj videosunun ortaya çıkmasıyla yaşadığı panik, onun gücünün aslında ne kadar kırılabilir olduğunu da gösterir. Dolayısıyla söz konusu karanlık dünya, her zaman tetikte olmayı gerektirir.

İki Yüzlü. Aziz Bebek'in en belirgin özelliklerinden birisi her alanda farklı karakterlere bürünebilmesidir. Medyanın ve halkın karşısına yardımsever, samimi ve neşeli bir bakan olarak çıkan Aziz Bebek, arka planda ise bambaşka bir kişidir. Şantaj kasetindeki görüntüler, suikastler, uyuşturucu ağındaki rolü onun ikiyüzlülüğünün örneği. Bu ikili yaşam, Türkiye'de siyasi düzenin nasıl kurulup sürdürüldüğüne dair eleştirel bir perspektif sunar.

Kırılabilir Güç. Aziz Bebek güçlü bir karakterdir. Buna rağmen bu güç çeşitli etkilerle kırılabilir bir yapıya da sahiptir. Bakanlık binasında kendine ait makam odasında otururken, şantajcının getirdiği fotoğrafları incelediği an, Aziz Bebek'in gücünün ne kadar kırılabilir olduğunu gösterir. Birkaç fotoğraf ve bir kaset, tüm kariyerini ve kimliğini yıkabilecek güçtedir. Bu kırılabilirlik, daha sonra önce Sabit sonra ise Egemen Terzi'nin hamleleriyle daha da somutlaşır. Öldürülmesiyle de tam olarak ortaya çıkar.

Sistem Aktörü. Aziz Bebek, devlet içindeki suç ağının parçalarından biridir. Sabit'ten para alır, onu korur, Camoka'yı kullanır. Bu ilişkiler ile Aziz Bebek karakteri, politik gücün suç dünyasıyla ne kadar iç içe geçtiğini gösteren bir figürdür.

Güçlü ama Harcanabilir. Filmdeki en çarpıcı nokta, Aziz Bebek gibi çok güçlü bir figürün aslında sistem için vazgeçilmez değil, harcanabilir olmasıdır. Sistem içerisinde Egemen Terzi'nin planları işleyince Aziz Bebek bir anda gözden çıkarılır ve öldürülür. Onun öldürülmesi, devlet ve sistem içi hesaplaşmaların ne kadar acımasız ve kolay değişebilir olduğunu ortaya koyar.

Egemen Terzi

Egemen Terzi, filmde devletin karanlık tarafının görünmeyen mekanizmasını yöneten, sessiz, soğukkanlı ve planlayıcı bir aktördür. Egemen Terzi filmin en tehlikeli karakteridir. Çünkü şiddeti doğrudan uygulayan kişi değildir. Şiddeti yönlendiren ve düzenleyen kişidir. Egemen Terzi'nin yüzünden hiçbir duygu okunmaz. Öfke, panik, pişmanlık gibi duygular fark edilmez. Bu duygusuzluk ve soğukkanlılık, onun devlet ve karanlık dünya içindeki yeraltı iktidarını güçlendirir.

Manipülatif. Egemen Terzi'nin yaptığı konuşmalar ve kurduğu iletişim, onun her adımını daha önceden hesapladığını gösterir. Komiser Mustafa'yı manipüle etmesi, bazı bilgileri saklayıp bazılarını ortaya çıkarması, onun görünmez ve manipülatif gücünü gösterir. Özellikle Bakan Aziz Bebek'in gizli görüntülerini kaydetmesi, bunu şantaj ile devam ettirmesi, Sabit ile yapacağı telefon görüşmesi öncesi kayıt aldırması gibi durumlar onun bu karakterini gösteren örneklerdir.

Stratejik. Egemen Terzi için hiçbir olay tesadüf ve rastlantısal değildir. Şantaj kasetinin ortaya çıkışından Aziz Bebek'in öldürülmesine, Camoka'ya öldü süsü verip yeni bir kimlik yaratılmasına kadar her adım planlanmış gibidir. O yalnızca ortaya çıkan sorunları çözmez, yeni planlarla yeni olaylar ortaya çıkarır.

Soğuk. Egemen Terzi'nin yüzü, filmin en donuk ve soğuk yüzlerinden biridir. Duygusuz ve mesafeli tavrı ile olaylar karşısında sakin kalabilmektedir. Bu özelliği onun aynı zamanda gizemli olmasını da sağlar. İstihbaratın başındaki isim olarak bu onun için kaçınılmazdır.

Gölge Güç. Egemen Terzi görünürde hiçbir politik gücü yoktur. Çünkü istihbaratta olması sebebiyle medyada yer almaz, sınırlı iletişim kurar. Arka planda ise her şeyi kontrol eden bir karakteri vardır. Bu görünmezlik sebebiyle sistemin en güçlü figürü hâline getirir. Bir gölge gibi hareket ederek düşmanlarına bir koz vermez, temkinli davranır.

Şeref

Şeref, Devrim'in yanında duran, onu korumaya çalışan hatta duygusal bağı olan bir karakterdir. Ancak kendi içsel ve duygusal yaraları, yorgunluğu ve içine girdiği karanlık dünyanın ağırlığı nedeniyle tükenmiş bir insan haline dönüşür. Şeref hem sert hem anlayışlı, hem yorulmuş hem de sorumluluk sahibi bir figürdür. Devrim'e olan yardımı yalnızca otel çalışanı olması sebebiyle değil aynı zamanda ona duyduğu duygusal bağ ile ilgilidir.

Koruyucu. Şeref, Devrim'i hem mafyadan hem polisten korumaya çalışır. Önce Sabit'in tehditleri karşısında Devrim'e destek olur daha sonra ise Baran'ın saldırısına uğradığında onun arkasında olur. Baran'ın bombalı saldırısı sonrası polis tarafından arana Devrim'in en büyük destekçisi yine Şeref olur. Devrim'e karşı bu tavrı onun sadakatini ve koruyucu yanını gösterir.

Sadık. Şeref, Ali Kansız'ın ölümünden sonra da onun mirasına sahip çıkar. Hem otele hizmet etmeye devam eder hem de Ali Kansız'ın oğlu Devrim'in yanında durur. Bu sadakat, Şeref'in karakterinin özelliklerinden birini oluşturur. Zor şartlar altında bile sadakatinden vazgeçmez.

İlkesel. Şeref karanlık bir dünya içinde yer alsın da kendine ait küçük ve kişisel bir dünya içinde etik bir anlayışa sahiptir. Devrim'e yardımcı olduğu gibi aynı zamanda onu asla ele vermez, onun güvenliğini her şeyin önüne koyar. Aynı zamanda Sabit'in tehditleri karşısında başlangıçta oteli Camoka'nın koruması altına vermek istemez.

İldem

İldem, genç yaşında savaşın, yoksulluğun ve hastalığın ağırlığını omuzlarında taşıyan bir karakterdir. Havva için hem sevgi hem de büyük bir sorumluluk kaynağıdır. Hastalığı ve engelli olması onun içine kapanmasına ve sessizleşmesine sebep olmuştur. Savaş gazisi olması ve hüznü yapısı, onu filmdeki duygusal boyutun önemli bir figürü haline getirir.

Kırılgan. Tekerlekli sandalye ile taşındığı sahnelerde yüzündeki hüznü ifade, zorlukla nefes alış veriş, onun kırılmış bir beden içinde yaşadığını gösterir. Savaşın bıraktığı izler, yoksulluğun ağırlaştırdığı hastalık ve bakıma muhtaç hale gelmesi onu hem fiziksel hem de ruhsal açıdan kırılgan bir karakter olduğunu gösterir. Bu kırılganlığı hafızasındaki savaş anıları ile beraber daha da yoğunlaşır.

Sessiz. İldem çok az konuşur; konuşsa da kısa cümleler kurar. Onun bu sakinliği ve sessizliği, hem acının hem de kabullenmenin sessizliği olarak yorumlanabilir. Bu sessizlik ve bıkkınlık Havva'nın duygusal yükünü daha da arttırmıştır.

Yük Olmaktan Korkan. İldem'in gözlerinde ve tavırlarında Havva'ya yük olduğunu hissetmenin hüznü görülür. Hastaneye gitmesi, doktor muayeneleri, para arayışı gibi durumlar onun rahatsızlığını arttırmaktadır.

Havva'nın Tek Bağı. İldem, Havva'nın hayatta tuttuğu tek dal gibidir. Her ne kadar Havva'nın hayatında spor da olsa, yoksulluğu sebebiyle spora ilişkin aidiyeti de yok olmuş gibidir. Bu noktada İldem onun için çok önemlidir. İldem'in yokluğu, Havva'nın bütün hayatın çöktüğü anlamına gelir. İldem, Havva'nın hayatta tuttuğu en önemli bağıdır.

TEMALAR

TOPLUM

Ötekiler ve "Çimenler"

Filler ve Çimen, adını da destekleyecek şekilde, büyük güç odakları (bakanlar, istihbaratçılar, mafya liderleri, uyuşturucu çeteleri) arasında sıkışmış olan sıradan insanları, yani "çimenleri" konu edinmektedir.

Havva, İldem, otel çalışanları, fabrikadaki işçiler ve polis şiddetine maruz kalan alt sınıflar, bu güç çatışmasının ortasında sessizce çabalar. Filmde toplumsal hiyerarşi sert ve katı bir biçimde resmedilir. En tepede karar veren ancak sorumluluk almayan “filler”, en altta ise hiçbir karar mekanizmasında etkisi olmayan, buna rağmen bütün bedeli ödeyen “çimenler” vardır. Yine de iki kutuplu bir sistemden bahsetmek yanlıştır. Arada da iş birlikçiler, tetikçiler ve ortadan kaldırılabilir aktörler vardır. Bunlar da oyunu kuralına göre oynayamayınca ve hata yapında ezilenlerin arasına katılabilmektedir.

Filmde özellikle Havva ve İldem hem yoksul hem de sistem tarafından bir kenara itilmiş insanlardır. Devrim ise görünürde para ve güce sahip olsa da babasının ölümüyle beraber hızla “harcanabilir” bir insana dönüşür. Bu bağlamda film, ötekiliği sadece sınıfsal değil, aynı zamanda siyasal, sosyolojik ve psikolojik düzlemde de inşa eder. Bazı bedenler korunmaya değer, bazıları ise hem suçlanabilir hem de kolaylıkla ortadan kaldırılabilir olarak görülür.

Açıklayıcı Anlar: Havva'nın bir atlet olarak silgi fabrikasında ağır koşullarda çalışması, sporcu kimliğine sahip olmasına rağmen gündelik işçilikle geçinmeye çalışması, onun toplumsal hiyerarşi içinde en alt basamaklarında yer aldığını gösterir. Kardeşi İldem'in tedavisi için Spor İl Müdürlüğü ve Bakanlık kapılarını aşındırmasına rağmen ciddiye alınmaması ve dinlenmemesi, sistemin bu “çimenleri” görmediğinin kanıtlarından biridir.

Ali Kansız'ın ölümünün ardından hem mafya hem örgüt bağlantılı gruplar Devrim'i hedef haline getirir. Dolayısıyla Devrim yalnızca bir “miras sahibi” değil aynı zamanda tehdit ve şiddet merkezinde kalan kırılğan bir genç haline dönüşür. Bu durum toplumsal ve politik yapının onu ne kadar hızlı biçimde “harcanabilir” sınıfa ittiğini gösterir. Baran'ın vurulması, Şeref'in işkence görmesi, Devrim'in kolaylıkla tutuklanması; buna karşılık Aziz Bebek ve Egemen Terzi gibi figürlerin uzun süre amaçları doğrultusunda işlerini yürütebilmesi, kimlerin “çimen”, kimlerin “fil” olarak konumlandığını gösterir.

“Çimenler”e sürekli birileri eklenebilir. Örneğin bir iş birlikçi olarak Savaş bir anda Sabit'in ve adamlarının şiddetine maruz kalır. Dolayısıyla sistemi yönlendiren olarak her zaman bir üst aktör ortaya çıkabilir ve herkes harcanabilir haline gelebilir.

Yoksulluk, Emek ve Spor

Filler ve Çimen, Havva karakteri ile spor, emek ve yoksulluk ilişkisini katmanlı bir yapı ile ele alır. Yüksek bir performans gerektiren maraton sporu, geçim derdiyle ve gündelik işlerle birlikte hikayeleştirilir. Bu noktada spor, orta sınıf bir “boş zaman” eğlencesi ya da sınıf atlamak için bir araç olarak değil, yoksul bir kadın için hayatta kalmanın, psikolojik dengeyi sağlamanın ve varlık gösterebilmenin alanı olarak görülür. Bu sebeple Havva'nın koşma eylemi hem estetik hem de politik bir eyleme dönüşür.

Açıklayıcı Anlar: İstanbul manzarasını arkasına alarak koşan Havva'nın sahneleri, ardından eve dönüp kardeşine baktığı, hastane masraflıyla uğraştığı ve geçimi için çalıştığı sahnelerle yan yana gelir. Bu bağlantılı geçişler, sporun onun için sadece kariyer değil aynı zamanda nefes alma ve hayatta kalma alanı olduğunu gösteren bir unsurdur.

Silgi fabrikasında çalışmaya başlaması, otele gidip yemek alması ve ardından akşam eve gelip yorgun hâlde İldem'in de dertleriyle ulaşması, bedeninin hem emek gücü olarak sömürüldüğünü hem de sportif performansının bu sömürülmeye iç içe geçtiğini gösterir. Aynı zamanda televizyonlarda İstanbul maratonu haberleri dönerken, Havva'nın aynı şehirde bir yandan koşup bir yandan fabrika işçisi olması ve geçim sıkıntısı yaşaması sınıfsal çelişkiyi görünür kılar.

Devlet–Halk Mesafesi

Film, devlet içindeki karanlık yapılar ile sıradan vatandaş arasındaki mesafeyi özellikle Havva karakteri üzerinde gösterir. Devlet; büyük organizasyonlar, törenler, yardım kampanyaları, basın açıklamaları ve medyatik işlerle görünür ancak bireysel bir talep, özellikle alt sınıftan bir kadının talebi görmezden gelinir. Vatandaş ile devlet arasındaki ilişki tek yönlü ve yapaydır. Devlet “konuşur”, vatandaş dinler. Halk konuşmak istediğinde ise sesi duyulmaz.

Açıklayıcı Anlar: Havva'nın Devlet Bakanı Aziz Bebek'ten randevu alması, binaya girişte defalarca aranması, güvenlik bariyerlerinden geçirilmesi ve sonunda “biz sizi ararız” denilerek gönderilmesi bu mesafenin en somut hâlidir. Aynı alanlara Sabit ve adamlarının rahatlıkla girip çıkabilmesi, onların neredeyse protokolden biri gibi sayılması, devlet kapısının kime gerçekten açık kime kapalı olduğunu ortaya koyar.

Toplu sünnet töreninde Aziz Bebek'in “konuş” sloganını defalarca tekrar ederek konuşma yapması, sahneye Teoman'ın çıkması, basın kameralarının etrafını sarması; aynı anda aynı yerde Havva'nın kuliste sıkışmış bir şekilde beklemesi, halkın var olan devlet söylemi içinde yalnızca bir fon olarak arka planda yer aldığını, taleplerin de yine arka planda yok sayıldığını gösterir.

ADALET

Suç ve Cezanın Güç Sahiplerince Yeniden Yazılması

Filmde suç, kanun ve adalet gibi kavramlar, iktidar ve güç sahiplerinin çıkarları doğrultusunda sürekli olarak yeniden tanımlanır. Suç, büyük oranda yasalara göre değil, kimin tehdit edildiği, kimin risk oluşturduğu üzerinden belirlenir. Cezalandırma mekanizması ise yargı sürecinden çok, istihbarat, bakanlık ve mafya arasındaki operasyonların parçası ve uzantısı hâline gelir. Zayıf ve alt sınıftan olanlar kolaylıkla “suçlu” ilan edilirken, gerçek karar vericiler ise sistem ve yapı tarafından korunur. Ayrıca çikara dayalı olarak herkes bir anda suçlu durumuna sokulabilir.

Açıklayıcı Anlar: Filmin hemen başında şantajcı adamın, Aziz Bebek’in kasetlerini getirip ondan istifa istemesi, hemen ardından şantajcı adamın arabasında öldürülmesi ve aracına uyuşturucu yerleştirilmesi; adamın polis ve medya tarafından “istihbaratçı, uyuşturucu kaçakçısı ve terör bağlantılı” bir figür olarak sunulması, suç tanımının kurulma şeklini ortaya koymaktadır. Birey, devleti, iktidarı ya da diğer güç odaklarını rahatsız ettiğinde “suçlu”ya evrilebilmektedir.

Ali Kansız’ın ölümüyle ilgili Sabit’in adamı Savaş’ın iki işsiz adamı “sahte katil” olarak organize etmesi, onlara ezberletmiş olduğu cinayet senaryosunu savcılık ve polis önünde tekrar ettirme çabaları, adalet mekanizmasının nasıl basitçe manipüle edilebildiğini gözler önüne serer. Bu olayda cinayeti işleyenler ortaya çıkmazken, yoksul ve savunmasız insanlar suç üstlenmek üzere görevlendirilir.

Şiddet ve İnfazın Gösteri Niteliği

Filmde şiddet ve infaz sadece gizli operasyonlarla değil, aynı zamanda seyirlik bir gösteri olarak da sunulur. Özellikle medya üzerinden sahneleme biçimiyle bazı ölüm ve tutuklamalar, toplumun gözünün önünde gerçekleştirilerek hem korku üretilir hem de iktidarın gücü sergilenmiş olur.

Açıklayıcı Anlar: Baran’ın çatışma sonrasında elinde silahıyla ölmüş hâlde televizyon ekranına yansması ve bu görüntülerin haber bültenlerinde yoğun biçimde yer alması, devletin “terörle mücadele” konusunda inşa ettiği anlatının bir parçası hâline gelir. Burada ölüm, bir devletin güvenlik politikasının başarısı olarak sunulur ancak arka planda yaşanan pazarlıklar ve şiddetin içinde aslında kimlerin olduğu ortaya konmaz.

Komiser Mustafa’nın, Baran sonrası süreçte örgüt bağlantılı figürlerin peşine düşerken kendi başının da belaya girmesi ve sonunda akıl sağlığını yitirmiş bir hâlde kalabalığın ortasında dolaşması, şiddet sarmalının adalet üretmekten çok, herkesi tükettiğini gösterir.

SİYASET

İktidar Ağları, Güç Gösterisi ve Gizli İttifaklar

Film; siyaset, istihbarat ve mafya üçgenini merkezine almaktadır. Filmde iktidar kavramı sadece demokratik seçimle elde edilen bir konum değil, aynı zamanda gizli bilgi, gizli dosya, şantaj kaseti, para ve şiddet üzerinden kurulan bir sistem olarak temsil edilir. Aziz Bebek, Egemen Terzi, Sabit ve Camoka karakterleri bu sistemin farklı noktalarındaki figürlerdir ve aralarında kurulan ittifaklar ve iş birliği sürekli olarak değişen, kırılabilir, çıkar odaklı bir yapıdadır.

Açıklayıcı Anlar: Filmin başlangıcında Aziz Bebek’in kendisine kurulan şantajın kasetleriyle yüzleşmesi, onun siyasal iktidarının kişisel zafiyetler sebebiyle ne kadar kolay sarsılabileceğini göstermektedir. Yine aynı kasetler, Egemen Terzi ve diğer güç odakları için bir fırsat ve pazarlık aracına da dönüşür.

Sabit’in telefonda Egemen Terzi ile görüşerek “yıllardır bakanlara para yedirdiğini”, şimdi ise kurban edilmek istendiğini söylemesi, siyasal iktidarın mafya gibi güç odakları ile kurduğu ilişkiyi net bir şekilde ortaya koyar. Buna benzer biçimde Camoka’nın uluslararası bir ağın içine alınacağı söylenmesi, devlet içi aktörlerin suç ağlarını “resmîleştirme” potansiyelini de gösterir.

Medya, Propaganda ve Bilginin Çarpıtılması

Filmde medya, gerçeği ortaya çıkarıcı ve kamunun faydasını güden değil, çoğu zaman manipüle edilmiş bilgiyi dolaşıma sokan bir araç olarak sunulur. Haber bültenleri, iktidarın çıkarlarına hizmet edecek şekilde bir çerçeve sunar; hangi bilginin nasıl yer alacağı iktidar ve güç odakları tarafından belirlenir. Böylece filmdeki medya tüketicisi gerçekliği parçalı ve çarpıtılmış şekliyle deneyimler.

Açıklayıcı Anlar: Havva ve kardeşi İldem evde televizyon izlerken ekrana arada bozulan, karıncalanan haber görüntüleri görünür. Bu görüntü bozulması, metaforik çerçevede de bilginin “net olmayan” ve sürekli olarak dizayn edilmiş doğasına atıfta bulunur.

Şantaj kasetindeki adamın telefon konuşmasının bir televizyon kanalına ihbar şeklinde verilmesi, ardından postayla gönderilen fotoğrafların “gerçeği açıklama” iddiasıyla sunulması; aynı anda başka odakların başka kasetleri saklaması, bilginin iktidar mücadelesindeki en önemli araçlardan biri hâline geldiğini gösterir. Havva'nın serbest bırakıldıktan sonra evde televizyonu açtığı anda Aziz Bebek'in öldürüldüğünü haberlerden öğrenmesi, gerçeklikle ilişkimizi medyanın belirlediğini bir kez daha vurgular.

İLİŞKİLER

Kardeşlik, Bakım ve Kader Paylaşımı

Filmde en saf ama en güçlü ilişki, Havva ile İldem arasındaki kardeşlik ilişkisidir. Bu güçlü bağ, klasik bir aile ilişkisini tersine çeviren bir yapıda kurulmuştur. Havva hem abla hem anne hem de bakım üstlenen bir konumdadır. İldem'in bedensel ve psikolojik kırılma, Havva'nın da duygusal ve ekonomik yükünü artırır. Aynı zamanda ona hayatta kalmak için bir neden de sunar.

Açıklayıcı Anlar: Havva'nın İstanbul sokaklarında koşudan sonra eve gelip yorgun bir şekilde kardeşine sarıldığı sahneler, bu iki karakter arasındaki güçlü bağı görünür kılar. Doktorun İldem'in ameliyatı için “yükü para” dediği anda Havva'nın yüzüne yayılan üzüntü ve çaresizlik, bu ilişkinin hem ekonomik hem de duygusal boyutunu ortaya koyar.

Sahilde, geminin yan yattığı bölgede Havva'nın denizi seyrederken, İldem'in balon vurarak eğlendiği sahneler, kısa süreli de olsa bakım veren ile bakılan arasındaki “normalleşmiş” anları gösterir. Filmin sonunda Havva'nın İldem'in mezarına gidip çömelmesi, elindeki silgileri çocuklara dağıtması, kardeşlik bağının ölümle bile kolayca kapanmadığını gösterir.

Korku Etkisinde Yakınlık: Havva ile Devrim

Havva ile Devrim arasında başlayan ilişki klasik romantik bir ilişki değildir. Daha çok korku, kaçış ve saklanma eylemi doğrultusunda ortaya çıkan kırılma bir yakınlıktır. Her ikisi karakter de daha büyük güç odaklarının arasında sıkışmış kalmış, hedef hâline gelmiş ve kimsesiz karakterlerdir. Havva, Devrim'i otelde gördüğü anda etkilenmiştir. Buna rağmen Devrim'in evdeki fotoğraflardan anlaşıldığı kadarıyla Şeref'le duygusal bir yakınlığı vardır. Filmin sonunda ise Havva ile Devrim bir görev arkadaşı gibi birbirlerine sığınır.

Açıklayıcı Anlar: Baran'ın adamları tarafından dövülmüş olan Devrim'in asansöre doğru kanlar içinde çıkışı, Havva'nın eğilerek Devrim'in yüzündeki kanı silmesi, onun ilk defa Devrim'e fiziksel temas kurduğu andır. Bu sahne ile iki karakter aralarında romantik bir yakınlıktan çok, koruma ve merhamet duygusunun ön planda olduğu hissedilir.

Havva'nın Devrim'i evinde saklaması, Havva'nın hem korkması hem de onu saklamaya devam ederek etik bir risk alması, onların arasındaki ilişkinin korku temelinde şekillendiğini gösterir. Pasaport sahnesinde birlikte kaçma planı yapmaları, kısa süreli bir “başka hayat mümkün mü?” sorusunu gündeme getirir; ancak polis baskını, bu ihtimali hızla yok eder.

Adam Kullanma, İhanet ve Harcanabilir Bedenler

Filler ve Çimen'de, ilişkilerin büyük kısmı sevgi, güven veya arkadaşlığa değil, tam tersi olarak çıkar, tehdit ve adam kullanma süreçlerine dayanır. İnsanlar birbirlerinin hayatını kurtarmak için değil, çoğu zaman birbirlerini koruyormuş gibi yaparak aslında kendilerini güvenceye almak için hareket eder. Bu dünyada bedenler kolaylıkla satılabilir, feda edilebilir, harcanabilir hâle gelir.

Açıklayıcı Anlar: Sabit'in Savaş'a görev vererek cinayet suçunu üstlenecek adamlar buldurması, bu adamlara ifadelerin ezberletilmesi ve sorgu sırasında gerçekçi ifade verememeleri, bedenlerin ve kimliklerin nasıl pazarlık konusu yapıldığını gösterir. İnsanların bedenleri ve kimlikleri ucuzdur. Ucuz iş gücü, ucuz suçlu, ucuz günah keçisi üretimi söz konusudur.

Camoka'ya olaylardan sonra yeni bir kimlik verilmesi, ölmüş gibi gösterilmesi, cenazesinde ona benzeyen başka birinin öldürülerek bedeninin kullanılması; insan bedeninin, insan canının, siyasetin ve suç dünyasının ihtiyaçlarına göre değiştirilerek sahneye sürülen bir nesne hâline geldiğini gösterir. Sabit'in de hamamda en rahat olduğu anda öldürülmesi, yıllarca karanlık dünya için çalıştıktan sonra bir anda ortadan kaldırılması, bu “harcanabilirlik” ilkesini pekiştirir. Dolayısıyla “güç” kavramı da kırılma ve değişkendir.

PSİKOLOJİ

Tehdit Altında Yaşamın Yarattığı Korku ve Tedirginlik

Filmde yer alan pek çok karakter, açıkça görünmeyen ama sürekli hissedilen bir tehlikenin gölgesinde yaşar. Telefon kulübeleri, kasvetli sokaklar, otel koridorları ve hatta evler, güvenli mekânlar olarak değil, her an baskın yapılabilecek alanlar olarak temsil edilir. Bu durum, özellikle alt sınıf ve elinde bir güç bulundurmeyen karakterler üzerinde sürekli bir tedirginlik hâli yaratır.

Açıklayıcı Anlar: Camoka'nın telefon kulübesinden televizyon kanalına ihbar yaparken etrafına sürekli bakması bu tedirginlik halini yaratan durumlardan biridir. Havva'nın cinayete şahit olurken önce saklanması sonra da sokaklarda koşması, korkmuş bir çocuk gibi davranması da, onun o andan itibaren tehdit altında hissettiğini gösterir.

Devrim'in otelde kurşunlanan camların ardından korkuyla Şeref'e sığınması, Baran'ın öldürülmesinden sonra polis baskınlarının yaşanması, karakterlerin yüzlerindeki tedirginlik ve panik, şehrin kalanının da bu tedirginliğin etkisinde olduğunu gösterir niteliktedir. Filmin ismi ile uyumlu olarak "filler" oynasırken "çimenler" üzerinde bu tedirginlik ortamını yaratır.

Yalnızlık, Çaresizlik ve Yabancılaşma

Havva, Devrim, İldem, Komiser Mustafa ve Şeref, filmin hikayesi süresince yalnızlaşan karakterlerdir. Her biri, ait olduklarını düşündükleri yapılar tarafından zamanla terk edilir. Bu yalnızlık, yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda duygusal ve ahlaki bir boyutta yaşanır. İnsanlar birbirlerini tam olarak anlayamaz, tam olarak kurtaramaz. Günün sonunda bireysel bir mantıkla hareket etmek zorundadırlar.

Açıklayıcı Anlar: Havva'nın evde televizyon karşısında kardeşi İldem'le sessizce oturduğu anlar, aralarındaki sevgiye ve bağlılığa rağmen var olan derin yalnızlık hissini açığa çıkarır. İldem'in ölümünden sonra evin darmadağın oluşu ve Havva'nın tek başına eşyaları toplaması, onun hem yasını hem de yalnızlığını gösterir.

Komiser Mustafa'nın filmin sonunda kalabalık bir caddede, akıl sağlığını yitirmiş gibi, rastgele insanları durdurup "kötü şeyler olacak" demesi, sistem içindeki görevlilerin bile yalnızlaştığını ve çöküş yaşadığını gösterir. Sistem bireyleri kullanarak kenara atar, bu bireyler sonunda terk edilmiş ve yalnızlaşmış durumda kalır.

ETİK

Vatanseverlik Söylemi ile Kirli Pratikler Arasındaki Çelişki

Filmde yer alan en çarpıcı etik çatlaklardan biri, "vatan, millet, devlet" gibi söylemler ile gerçek pratikler arasındaki uçurumdur. Kendini "vatanını seven güvenlik görevlisi" gibi etiketlerle tanımlayanlar aslında uyuşturucu ve terör ağlarıyla iç içe geçmiş karanlık yapıların parçasıdır. Vatanseverlik gibi kavramlar çoğu zaman karanlık operasyonlara etik bir kılıf sağlamak için kullanılır.

Açıklayıcı Anlar: Camoka'nın telefonda Egemen Terzi'yi "vatanın düşmanlarıyla kol kola olmakla" suçlarken kendisini "vatanını, milletini seven bir güvenlik görevlisi" olarak tanımlaması, etik söylemin kolay manipüle edildiğini ve medyanın bu konuda önemli bir işlev gördüğünü gösterir. Aynı kişi filmin sonunda başka bir karanlık güç tarafından yakalanır ve uluslararası uyuşturucu şebekesinin içine çekilir.

Egemen Terzi'nin Camoka'ya uluslararası bir uyuşturucu ağına yerleştirmek üzere "yeni kimlik" yaratması, bunu da istihbarattaki gücü ile yapması, devlet adına çalışan bazı (belki de çoğu) aktörlerin etik bir zeminden çok çıkar ve güç adına çalıştığını gösterir.

Tanık olmanın Etiği

Havva'nın, şantajcı adamın ve Komiser Mustafa gibi karakterlerin karşılaştığı temel etik sorun gördüklerini, bildiklerini söylemek ve susmak arasında kalmaktır. Tanıklık, filmde bir tür risk eşiği şeklinde temsil edilir. Konuşanlar ve bilenler ölür ya da hayatları parçalanır. Susmayı seçenler ise suçun parçası hâline gelir.

Açıklayıcı Anlar: Havva'nın cinayete şahit olduktan sonra taksinin plakasını polise bildirmesi, onu hem etik bağlamda tutarlı bir insan yapar hem de tehlikenin merkezine doğru götürür. Daha sonra daha da ileriye giderek Devrim'in şiddet görmesini polise bildirmesi, Şeref'in ona bu sebeple kızması, Devrim'i evinde saklaması tanıklığın ötesine geçen farklı etik okumaları açığa çıkarır.

Komiser Mustafa'nın, Camoka'nın aslında ölmediğini ve karanlık sistem tarafından "yeniden yaratıldığını" bilmesine rağmen bunu açıkça ortaya çıkarmaması ve sonunda akıl sağlığını yitirmesi, tanıklığın yükünü gösterir.

GÖRÜNÜM

Temiz İmaj, Kirli Gerçeklik

Film boyunca, özellikle Bakan Aziz Bebek üzerinden medyada “temiz politikacı” imajı ile kirli özel hayat ve iş dünyası arasındaki çelişki işlenir. Kamuoyu önünde yardım kampanyaları, sünnet törenleri, çocuklara yönelik projeler, pozitif basın açıklamaları varken arka planda ise kasetler, şantajlar, uyuşturucu paraları, kirli anlaşmalar vardır.

Açıklayıcı Anlar: Bakan Aziz Bebek’in filmin başında iki kadınla çekilmiş kasetinin kamuoyuna sızma ihtimali bile onun kariyerini bitirebilecek güçtedir. Buna rağmen aynı zamanda televizyonlarda onun hayır işleri, törenlerdeki konuşmaları, sünnet şölenindeki “konuş” sloganı gösterilir. Bu iki farklı görünüm arasındaki uçurum, politik imajın inşa edilmiş, yaratılmış bir maske olduğunu açıkça gösterir.

Sabit’in ölümünden önce çekilmiş olan video mesajında, Aziz Bebek’i ölümünden sorumlu tutması ve bu videonun ölümünden sonra basına yansımaları, gerçeğin bir beden yok olduğunda kısmen ortaya çıkabildiğini göstermektedir. Bu durum bile sistemi kökten değiştirmeye yetmez çünkü bu “gerçek” bile aslında birilerinin çıkarlarına hizmet eder.

Medya Üzerinden Kurulan Yalan Hikâyeler

Haber metinleri, televizyon programları ve video görüntüler filmde sadece bilgilendirme amaçlı değil aynı zamanda hikâyeye kurma aracı olarak da işlev görür. Bu hikâyeler çoğu zaman yanlış, yalan, eksik ya da çarpıtılmıştır. Buna rağmen halkın “gerçeğe” erişimi büyük oranda bu metinlerle sınırlıdır.

Açıklayıcı Anlar: İstihbaratçı Saim Yakut’un cesedinin bulunduğu otomobilin haberleştirilmesinde, onun “uyuşturucu kaçakçılığı yapan, terörle bağlantılı bir hain” olarak sunulması ancak aslında karanlık sistem içi bir hesaplaşmanın kurbanı olması, medyanın yaratmış olduğu kurgunun gücünü gösterir.

Bakan Aziz Bebek’in ölüm haberinin ekrana düşmesi, hikâyede pek çok insanın “ezilmesine” sebep olan karakterin ölümünün hikayeleştirilmesi, medyada militan, siyasetçi, bakan vb. gibi farklı kesimlerden herkesin sergilenebilir bir bedene dönüşebileceğini göstermektedir.

GEÇMİŞ

İldem’in Bedeni ve Savaşın Sessiz Hafızası

Filler ve Çimen filminde geçmiş, en somut şekilde İldem’in bedeninde ve psikolojisinde bulunur. Güneydoğu’da askerlik sırasında yaralanmış olan İldem, artık yalnızca yoksul genç bir adam değil aynı zamanda devletin yürütmüş olduğu çatışmanın ağırlığını vücudunda, nefesinde ve yürüyüşünde taşıyan bir savaş hatıratıdır. Gazi unvanı toplumsal olarak onur verici bir unvan olmasına karşın film, bu unvanın ardında bakıma muhtaç ve unutulmuş birey vardır. İldem’in nefes darlığı, kasılmaları, sürekli eve kapanması ve yürüyememesi savaşın sadece bireysel bir anı, tecrübe değil bununla birlikte bir bedene kazanmış geçmiş olduğunu da ortaya koyar. Sessizliği, yavaşlığı, yabancılaşmışlığı ve dünyaya karşı yorgunluğu savaş travmasının görünmeyen ancak devamlı hissedilen ruhsal yönünü gösterir. Havva’nın bir abla olarak tek başına yardım etmesi, devletin devrettiği bir bakım yükünü de üstlendiğini gösterir.

Açıklayıcı Anlar: Doktorun evde stetoskolla İldem’i dinlerken nefesindeki düzensizliği görmesi, savaşın vücudu üzerindeki kalıcı izlerini görünür kılmıştır.

Televizyonda gazilere dair resmî tören görüntüleri verilirken İldem’in sessiz ve çaresizce ekrana bakması, devlet anlayışıyla bireysel hafıza arasındaki uçurumu hissettirir.

Hastane masraflarıyla ilgili doktorla konuşulurken Havva’nın çaresizliği, devletin sahip çıkması gereken bir bireyin ekonomik yükü karşılığında kaşıya kaldığını gösterir.

Medya Hafızası ve Toplumsal & Bireysel Hafıza

Film, toplumsal hafızanın bireysel tecrübeler ile değil, medya tarafından sürekli yeniden üretilen bir gerçeklik süreci ile inşa edildiğini gösterir. Televizyon arka planda film boyunca durmaksızın çalışır. Cumhuriyet Bayramı kutlamaları, kokain ticareti, kaçakçılık operasyonları, siyasi demeçler, şantaj kasetleri ve spor haberleri birbirine eklenerek hem karakterlerin yaşadığı dünyayı tanımlar hem de toplumun neyi nasıl hatırlaması, anlaması ve aklında tutması gerektiğini belirleyen bir bağlam oluşturur. Bu süreç, medyayı sadece bilgi ve haber veren bir araç olmaktan çıkararak gerçekliği seçen, çerçeveyeleyen, silen, manipüle eden, yeniden yazan bir iktidar/güç aygıtına dönüştürür. Film, böylece hafızanın eşit şekilde dağılmadığını; bazı olayların/durumların büyütüldüğünü ve önemsendiğini, bazılarının ise görünmezleştirildiğini ortaya koyar. Kimi bedenler sürekli yeniden temsil edilirken kimileri tarihten silinir. Toplumsal hafızanın önemli gücünü elinde tutanlar, yalnızca geçmişini hatırlamakla kalmaz aynı zamanda geçmişin nasıl hatırlanacağını da belirler.

Açıklayıcı Anlar: Cumhuriyet Bayramı görüntülerinin hemen ardından şantaj kaseti haberinin gelmesi, devletin resmî hafızası ile arka plandaki gizli (gerçek) hafıza arasındaki çelişkiyi ortaya çıkarır.

Şantajcı adam öldürüldükten sonra medyanın onu “terör bağlantılı istihbarat görevlisi” olarak etiketlemesi, gerçekliğin nasıl hızla dönüştürülebildiğini ve hafızayı nasıl şekillendirebileceğini gösterir.

Aziz Bebek’in öldürülmesinin televizyonda veriliş şekli, olayı arka plan bilgisi olmadan ayrıntısız bir şekilde vermesi medyanın birkaç gün içinde hafızayı tamamen yeniden kurabildiğini somutlaştırır.

Gazilik, şehitlik, vatanseverlik gibi milli kavramları medyanın ifade ediş biçimi oldukça duygusal tondadır. Bu kavramlara yönelik toplumsal hafıza da duygusaldır. Arka planda ise gerçeklik milli bir duygusallıktan, onurlandırmadan ziyade çaresizlikten ibarettir.